

w numerze

summary

3 Piotr Ogrodzki
FROM THE EDITORS

4 Renata Higersberger
BEAUTIFUL, STOLEN,
RECOVERED

8 Monika Kuhnke
THE RETURN OF THE PORTRAIT
OF JAN III SOBIESKI

12 Jerzy Petrus
COLLEGIATE CHURCH
IN ŻÓŁKWI - THE PAINTINGS
BY MARTIN ALTOMONTE

17 Michał Michalski
CONSERVATION OF THE BATTLE
SCENE PAINTINGS FROM
ŻÓŁKWI - THE MKIDN PROJECT

18 Anna Żakiewicz
THE WITKACY'S FINAL SELF-
-PORTRAIT - LOST OUT?

20 Hanna Łaskarzewska
POLISH POSTER EXHIBITION
IN MOSCOW FROM PAWEŁ
ETTINGER'S COLLECTION

24 Kinga Krasnodębska
THE HISTORY OF THE ALTAR
IN WKRYJŚCIE

28 Piotr Ogrodzki
THREATENED COLLECTIONS,
THREATNEED COLLECTORS

32 Olgierd Jakubowski
DATABASES OF LOST
CULTURAL PROPERTY

34 Iwona Gredka
INSURANCE OF MOVEABLE
CULTURAL PROPERTY
IN PRIVATE COLLECTIONS

38 Wojciech Krupiński
ILLEGAL TAKING OF HISTORIC
OBJECTS ABROAD

40 Monika Barwik, ed.
CATALOGUE OF LOSSES

44 Maria Romanowska-Zadrożna ed.
CATALOGUE OF WARTIME LOSSES
1939-1945

46 Monika Barwik, ed.
INTERPOL CATALOGUE

47 Andrzej Zugaj
SEEK AND FIND - IF YOU KNOW
WHAT YOU ARE SEEKING FOR

3 Piotr
Ogrodzki
OD REDAKCJI

4 Renata Higersberger
PIĘKNA,
SKRADZIONA
/ODZYSKANA

8 Monika Kuhnke
POWRÓT
PORTRETU JANA III
SOBIESKIEGO

12 Jerzy Petrus
KOLEGIATA
W ŻÓŁKWI
- OBRAZY MARTINA
ALTOMONTEGO

17 Michał
Michalski
KONSERWACJA
ZESPOŁU OBRAZÓW
BATALISTYCZNYCH
Z ŻÓŁKWI
- PROJEKT MKIDN

18 Anna Żakiewicz
OSTATNI
AUTOPORTRET
WITKACEGO
UTRACONY?

20 Hanna
Łaskarzewska
WYSTAWA
PLAKATU
POLSKIEGO
W MOSKWIE
Z KOLEKCJI
PAWŁA ETTINGERA

24 Kinga
Krasnodębska
HISTORIA
OŁTARZA
Z WKRYJŚCIA

28 Piotr Ogrodzki
ZAGROŻONE
KOLEKCJE,
ZAGROŻENI
KOLEKCJONERZY

32 Olgierd
Jakubowski
BAZY DANYCH
UTRACONYCH
DÓBR KULTURY

34 Iwona Gredka
KUBEZPIECZENIA
RUCHOMYCH
DÓBR KULTURY
W ZBIORACH
PRYWATNYCH

38 Wojciech Krupiński
NIELEGALNY
WYWÓZ ZABYTKÓW
W OCENIE STRAŻY
GRANICZNEJ

40 oprac.
Monika Barwik
KATALOG STRAT

44 oprac. Maria
Romanowska-
Zadrożna
KATALOG STRAT
WOJENNYCH
1939-1945

46 oprac.
Monika Barwik
KATALOG STRAT,
INTERPOL

47 Andrzej Zugaj
SZUKAJCIE,
A ZNAJDZIECIE
-JEŚLI WIECIE,
CZEGO SZUKAĆ

NA OKŁADCE

fragment obrazu
Wnętrze kolegiaty w Żółkwi,
mal. J. Engerth 1827, Lwowska
Galeria Sztuki, fot. P. Sadlej

OBOK

Jan III Sobieski
na obrazie
Bitwa pod Wiedniem,
(fragment obrazu)
fot. J. T. Petrus

czytaj na stronie **12**

Narodowy Instytut
Muzealnictwa
i Ochrony Zbiorów
ul. Goraszewska 7
02-910 Warszawa
tel. [+48 22] 25 69 600
fax: [+48 22] 25 69 650
cbu@nimoz.pl, biuro@nimoz.pl

cenne, bezcenne/utrzone

redaktor naczelny: Piotr Ogrodzki
redaktor prowadzący: Barbara Kobielska
opracowanie stylistyczne i korekta: Julian Kozłowski
projekt i tamanie: EMKA Monika Karvazy (monika@karvazy.pl)
tłumaczenia: Marzenna Rączkowska
druk: Akcydens s.j. (www.akcydens-druk.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania tekstów oraz nadawania własnych tytułów.

OD REDAKCJI

Jesienią 2011 r., w Warszawie, po zakończeniu prac konserwatorskich prowadzonych w Polsce, zaprezentowano dwa obrazy pochodzące z kolegiaty w Żółkwi. Dzieje żółkiewskich obrazów omawia artykuł: *Kolegiata w Żółkwi – obrazy Martina Altomonte-go*, a historię realizowanego przez ponad trzy lata projektu ich konserwacji przedstawia artykuł *Konserwacja zespołu obrazów batalistycznych z Żółkwi – projekt MKiDN*. Obrazy wróciły na Ukrainę, ale polska publiczność miała okazję zobaczyć te niezwykle dzieła na okolicznościowych wystawach w Warszawie i Wrocławiu.

Wiele miejsca w „Cenne, bezcenne/ utracone” poświęcamy zazwyczaj zdarzeniom, których skutkiem jest utrata wartościowych dóbr, istotnych dla dziedzictwa kultury. Tym jednak razem możemy z dużą satysfakcją i zadowoleniem zaprezentować dwa portrety, które do kraju szczęśliwie powróciły: *Jana III Sobieskiego (Powrót portretu Jana III Sobieskiego)* i *Murzynkę (Piękna, skradziona/odzyskana)*. Oba podziwiano na specjalnej wystawie w warszawskim Muzeum Narodowym. Składały się na nią także obrazy odzyskane w 2011 r. – *Pomarańczarka* Aleksandra Gierymskiego (CBU 3/2011), dwa obrazy Juliana Fałata (CBU 4/2011) oraz obraz *W pracowni malarza* Leona Wyczółkowskiego. Zgromadzenie na wspólnej wystawie wszystkich obrazów odzyskanych na przestrzeni kilku miesięcy wywierało silne wrażenie na zwiedzających. Patrząc na te prace, zaczynamy sobie lepiej uświadamiać, jak wielkie straty ponieśliśmy i jak wspaniałych dzieł sztuki nadal poszukujemy. Nie wszystkie wartościowe i cenne dla naszego dziedzictwa dzieła sztuki udaje się odzyskać. W przypadku odnalezionego ostatniego autoportretu Witkacego, status własnościowy obrazu nie uprawniał do podjęcia procedur restytucyjnych. Można było jedynie zabiegać o jego kupno na aukcji (*Ostatni autoportret Witkacego – utracony?*). Niestety, na wolnym rynku sztuki strona polska nie stanowiła mocnej konkurencji. Obraz pozostał za granicą w prywatnej kolekcji, lecz – kto wie – może w przyszłości, przy okazji kolejnej aukcji, uda się go zakupić do polskich zbiorów. Mogą Państwo jednak poznać jego niezwykle losy.

W problematykę poszukiwań utraconych dóbr kultury i prezentowania naszego dziedzictwa kultury w zagranicznych kolekcjach wpisują się dwa artykuły: *Wystawa plakatu polskiego w Moskwie z kolekcji Pawła Ettingera* i *Historia ołtarza z Wkryjuścicia*. Muzeum Sztuk Pięknych im. A. S. Puszkina w Moskwie, będące właścicielem kolekcji Pawła Ettingera, dysponuje największym w Rosji zbiorem polskiego pla-

katu. Dzięki współpracy Instytutu Adama Mickiewicza w Warszawie z Muzeum Sztuk Pięknych im. A. S. Puszkina w Moskwie, w 2013 r. polscy miłośnicy sztuki plakatu obejrzą w kraju wystawę, którą od grudnia 2011 r. do końca lutego 2012 r. eksponowano w Moskwie. Ołtarz z Wkryjuścicia, który można podziwiać w Muzeum Narodowym w Szczecinie, ma bardzo długą i złożoną historię. Warto ją poznać, śledząc żmudne i długotrwałe poszukiwania rozproszonych elementów, z których ostatnie dwie płaskorzeźby odzyskano dopiero w 2006 r. Nie zachowała się oryginalna szafa ołtarzowa, ale przygotowany przez pracowników muzeum projekt przybliżył dawny układ ołtarza. Od 2009 roku dębowa szafa z odzyskanymi elementami ołtarza stanowi część ekspozycji.

Na początku czerwca br. przypada tradycyjnie święto kolekcjonerów, od 12 lat obchodzone w Krośniewicach, w Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego. W tym roku, w programie spotkania przewidziano m.in. targi kolekcjonerskie oraz wręczenie Honorowych Nagród Hetmana Kolekcjonerów Polskich. Do tej pory Kapituła nadała ten zaszczytny tytuł 106 osobom. W tegorocznym święcie kolekcjonerów swój udział zapowiedzieli m.in. prof. dr hab. Andrzej Rottermund, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie, prof. dr hab. Władysław Stępnik, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych oraz dr hab. Piotr Majewski, dyrektor Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. W bieżącym numerze szczególnej uwadze kolekcjonerów, zbieraczy i właścicieli dzieł sztuki polecamy artykuły dotyczące: zagrożenia przestępczością prywatnych zbiorów i kolekcji (*Zagrożone kolekcje, zagrożeni kolekcjonerzy*), krajowych i międzynarodowych baz danych, które mogą pomóc w odzyskaniu utraconych zbiorów (*Bazy danych utraconych dóbr kultury*) oraz programu „Bezpieczne Zbiory – Bezpieczne Kolekcje”, opracowanego przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz Komendę Główną Policji. Nadrzędnym celem tego programu jest propagowanie właściwych standardów dokumentacji (*Szukajcie, a znajdziecie*). Kolekcjonerów, zwłaszcza prywatnych, powinien zainteresować pierwszy w naszym piśmie artykuł poświęcony ubezpieczeniu dzieł sztuki (*Ubezpieczenia ruchomych dóbr kultury w zbiorach prywatnych*).

Życząc interesującej lektury, jeszcze raz zapraszamy wszystkich Państwa do aktywnej współpracy z redakcją. Do kontaktów przeznaczamy specjalny adres e-mailowy: cbu@nimosz.pl. Serdecznie zapraszamy do współpracy.

PIOTR OGRODZKI
redaktor naczelny

cbu@nimosz.pl